

Raport z monitoringu leśnych siedlisk przyrodniczych, wpisanych do Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska (PLC200004) – podsumowanie

Nieodpowiedni stan siedlisk leśnych siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska jest wskazywany jako jeden z powodów zwiększenia cięć Puszczy Białowieskiej. W „Programie dla Puszczy Białowieskiej...”¹ minister Jan Szyszko oraz Dyrektor Generalny Lasów Państwowych Konrad Tomaszewski mówią o potrzebie prowadzenia „działań inżynierii ekologicznej poprzez realizację planów urzędniowych lasu” jako metody ochrony czynnej siedlisk Puszczy. **Czy gospodarka leśna jest odpowiednią metodą ochrony siedlisk leśnych Puszczy Białowieskiej?**

Odpowiedzieliśmy na to pytanie wykonując monitoring leśnych siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska (poza parkiem narodowym). Celem tego badania była ocena zachowania siedlisk oraz oszacowanie najważniejszych czynników mających na nie wpływ. Monitoring wykonywano zgodnie z założeniami Państwowego Monitoringu Środowiska w płatach siedlisk (38 stanowiskach monitoringowych) wskazanych w zarządzeniu RDOŚ w Białymstoku² w terminie 22 września – 10 października 2016.

Stan leśnych siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony (wpisanych do załącznika I Dyrektywy Siedliskowej) na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska rzeczywiście nie jest odpowiedni. Właściwy stan ochrony (FV) zanotowano tylko w trzech stanowiskach (8%), niezadowolający (U1) na 21 stanowiskach (55%) a zły (U2) na 14 stanowiskach (37%). **Co jest przyczyną pogorszonego stanu siedlisk?**

W raporcie z monitoringu wskazane są dwa główne czynniki, wpływające na obniżenie ocen stanu zachowania siedlisk leśnych w Puszczy Białowieskiej: niekorzystny stan stosunków wodo-wilgotnościowych oraz gospodarka leśna. Przesuszenie siedlisk może być rezultatem zmian klimatycznych (zmiany w rozłożeniu opadów w czasie oraz brak zimowej kumulacji wody w postaci śniegu, spadek poziomu wód gruntowych) oraz negatywnego oddziaływania człowieka (melioracje czy prostowanie koryt rzecznych).

Drugim głównym czynnikiem negatywnie wpływającym na siedliska leśne Puszczy Białowieskiej jest gospodarka leśna (wycinka i nasadzenia drzew) oraz wynikające z niej uproszczenie struktury wiekowej, gatunkowej i przestrzennej drzewostanów,

---

¹ „Program dla Puszczy Białowieskiej jako dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego UNESCO oraz obszaru sieci Natura 2000 opracowany przez Ministra Środowiska prof. dr hab. Jana Szyszko i Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych dr. Konrada Tomaszewskiego”

² Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004

ogólne zubożenie gatunkowe oraz niedobór martwego drewna (głównie wielkogabarytowego). Przykładem działań gospodarki leśnej negatywnie wpływających na stan badanych siedlisk jest promowanie jednego gatunku w drzewostanie (sztuczne nasadzenia), usuwanie starych drzew i martwego drewna wielkogabarytowego (pozyskanie drewna), w tym usuwanie zamierających na skutek trwającej obecnie w Puszczy Białowieskiej gradacji kornika świerków.

Badanie wykazało, że **gradacja kornika nie pogarsza stanu badanych siedlisk**. W płatach o właściwym stanie zachowania (FV) i wysokiej naturalności, niepodlegających typowej gospodarce leśnej, ze zróżnicowaną strukturą wiekową, gatunkową i przestrzenną, gdzie świerk jest jednym z wielu budujących drzewostan gatunków, stwierdzano pojedyncze drzewa zaatakowane przez kornika. Ich zamieranie nie wpływa na pogorszenie stanu siedliska, jest naturalnym procesem obumierania części drzew, tworzenia luk dla nowych pokoleń drzewostanu i tworzenia się martwego drewna (w tym deficytowego drewna wielkogabarytowego oraz związanych z nim mikrosiedlisk). **Masową gradację kornika i obumieranie całych drzewostanów obserwowano natomiast w siedliskach najsilniej przekształconych przez gospodarkę leśną** – o uproszczonym składzie gatunkowym (często prawie wyłącznie świerk), ujednoliconej strukturze wiekowej drzewostanów, często bardzo młodych drzewostanach, wybitnie uproszczonej strukturze przestrzennej roślinności. W tego typu płatach, oprócz nasilonej gradacji kornika obserwowano również zwiększoną presję gatunków inwazyjnych i ekspansywnych.

Podsumowując, wyniki monitoringu leśnych siedlisk przyrodniczych wskazały, że:

- stan zachowania leśnych siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska w większości nie jest właściwy;
- dwa główne czynniki wpływające na obniżenie ocen stanu zachowania siedlisk leśnych w Puszczy Białowieskiej to niekorzystny stan stosunków wodowo-wilgotnościowych oraz gospodarka leśna (pozyskanie drewna, sztuczne nasadzenia);
- gradacja kornika nie pogarsza stanu badanych siedlisk, podobnie jak zamieranie świerków, które jest naturalnym procesem obumierania części drzew;
- masową gradację kornika i obumieranie całych drzewostanów obserwowano w siedliskach najsilniej przekształconych przez gospodarkę leśną.

Gospodarka leśna, a więc wycinki i nasadzenia, nie tylko nie jest odpowiednią metodą ochrony siedlisk leśnych Puszczy Białowieskiej, ale jest jednym z głównych czynników pogarszających stan siedlisk leśnych na omawianym obszarze, a obecnie największym zagrożeniem dla Puszczy.

Pełna wersja raportu z monitoringu leśnych siedlisk przyrodniczych w Puszczy Białowieskiej jest publicznie dostępna, będzie zamieszczona na stronie wwf.pl, wyślemy również wszystkim zainteresowanym emailom, proszę o kontakt: dgatkowski@wwf.pl